

NOVÁ EXPOZÍCIA ARCHEOLÓGIE A HISTÓRIE PODUNAJSKÉHO MÚZEA V KOMÁRNE

Dňa 16. 11. 1970 bolo slávnostné otvorenie archeologickej a historickej expozície v Podunajskom múzeu v Komárne. Slávnosť v slovenskej a maďarskej reči otvoril riaditeľ múzea Jozef Kajtár. Na otvorení sa zúčastnili oficiálne osobnosti politického a kultúrneho života v Komárne, zástupca SNR. Štefan Fábry a zástupca Ministerstva kultúry SSR Štefan Homza, ktorí predniesli slávnostné prejavy. Za delegáciu Archeologického ústavu Slovenskej akadémie vied v Nitre prehovoril M. Kliský. Počas otvorenia účinkoval robotnícky mužský spevokol z Komárna a folkloristická skupina z Martoviec.

Múzeum v Komárne má bohatú históriu a tradíciu. Vzniklo v 60-tych rokoch minulého storočia a počas jeho existencie sa na jeho budovaní zúčastňovali mnohí nadšenci. Úspechy sa striedali s ťažkosťami. Aj vývoj posledných rokov bol poznačený ťažkými etapami, kedy múzeum zápasilo s mnohými priestorovými a personálnymi nedostatkami. V budove boli umiestnené rôzne inštitúcie, prítomnosť ktorých nedovoľovala rozvinúť prácu múzea na žiadúcej úrovni. Chýbali ako výstavné, tak aj skladovacie priestory. Počet pracovníkov sa neustále zvyšoval, chýbali pracovne. Až roku 1967 sa podarilo celú budovu uvoľniť pre potreby múzea a mohlo sa prikrčiť ku generálnej oprave budovy a vytvoriť tak základné predpoklady pre úspešnú prácu po každej stránke.

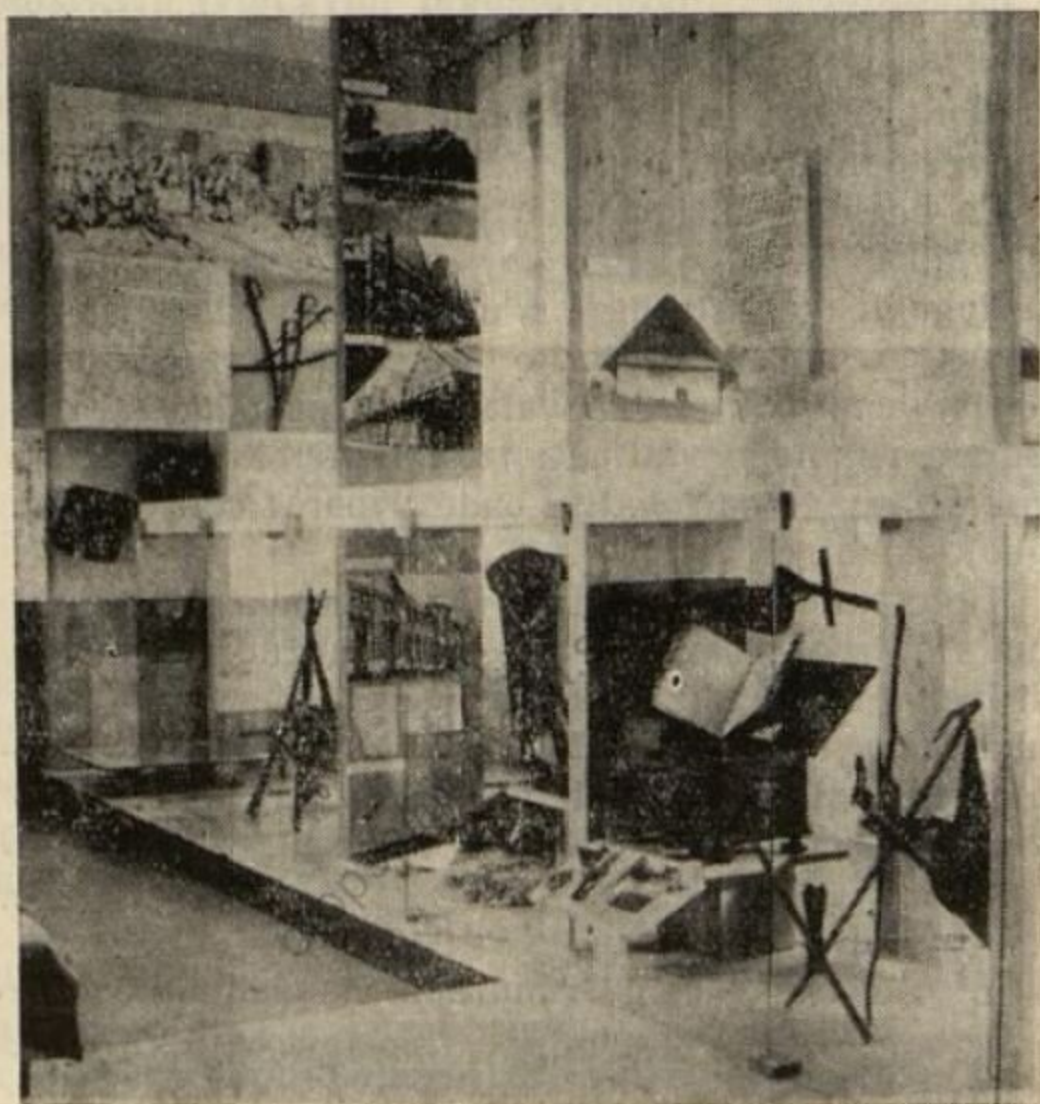
Zásluhou bývalého riaditeľa dr. Mikuláša Duška, CSc., dnes vedeckého pracovníka AÚ SAV v Nitre, bol v Podunajskom múzeu zastúpený hlavne archeologický materiál, vedecky a odborne spracovaný. V rámci tohto materiálu vynikali zbierky z rímsko-provinciálneho obdobia. V pomere k bohatosti a systematickosti archeologických zbierok historickej zbierky v istej miere zaostávali. Nachádzal sa tu materiál bez dostatočnej vedeckej

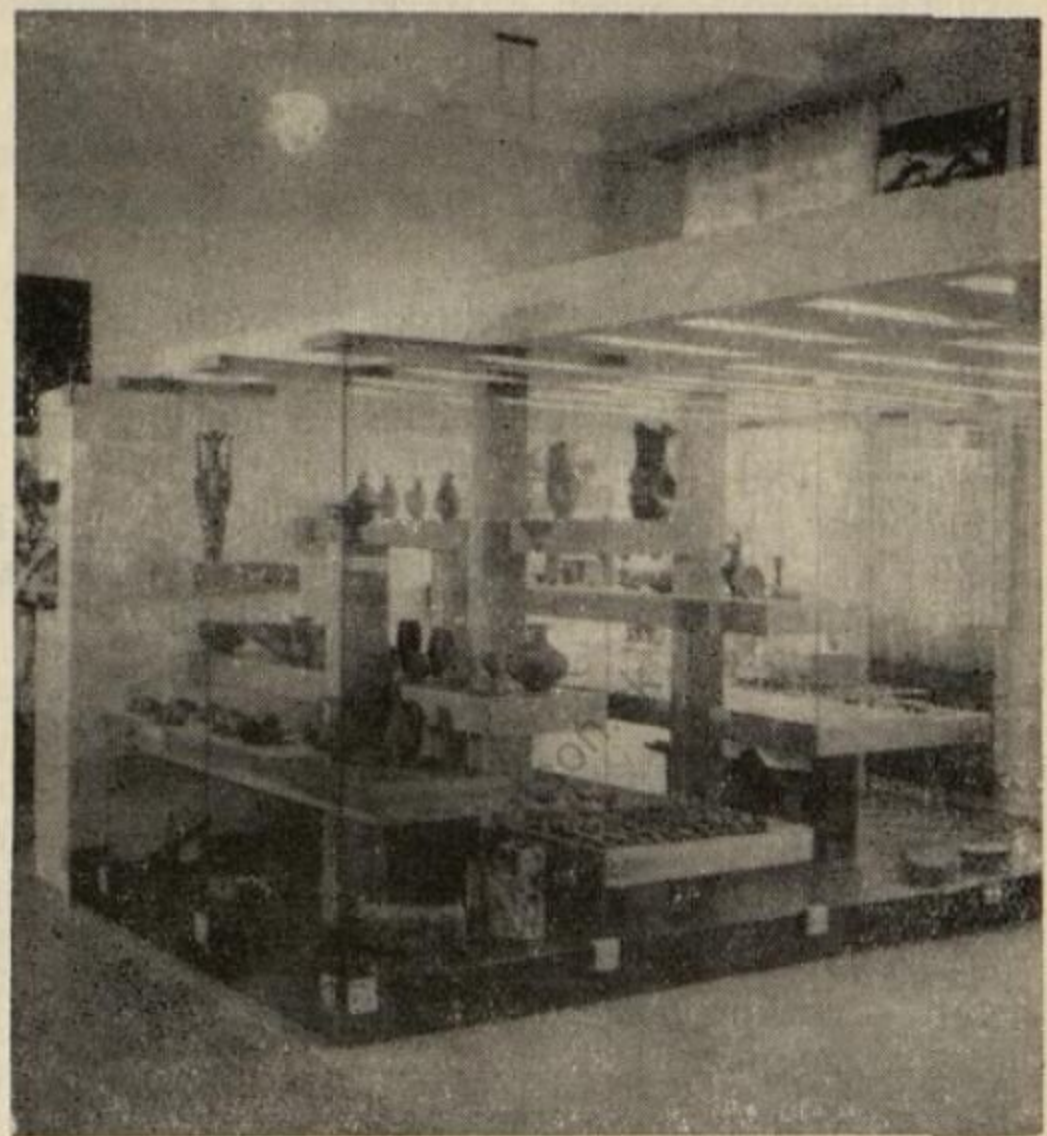
Ukážky tureckých pamiatok. Foto: V. Biró

a dokumentačnej hodnoty. Hoci určité skupiny boli bohato zastúpené, materiál bol natoľko rôznorodý a nedostatočne odborne spracovaný, že sa ťažko dal použiť v expozícii, pretože dodatočne nebolo možné zistiť jeho vzťah k regiónu (platí to napr. o zbierke keramiky). Značná časť kedysi bohatej zbierky zbraní bola v rokoch vojny rozkradaná.

V posledných rokoch sa však zbierky múzea začali systematicky dopĺňovať a obohacovať o zoológický, botanický a národopisný materiál. Hlav-

Pohľad na historickú expozíciu. Foto: V. Biró

Časť archeologickej expozície — inštalácia rímsko-provinciálneho materiálu. Foto: V. Biró

Textová a obrazová časť archeologickej expozície. Foto: V. Bíró

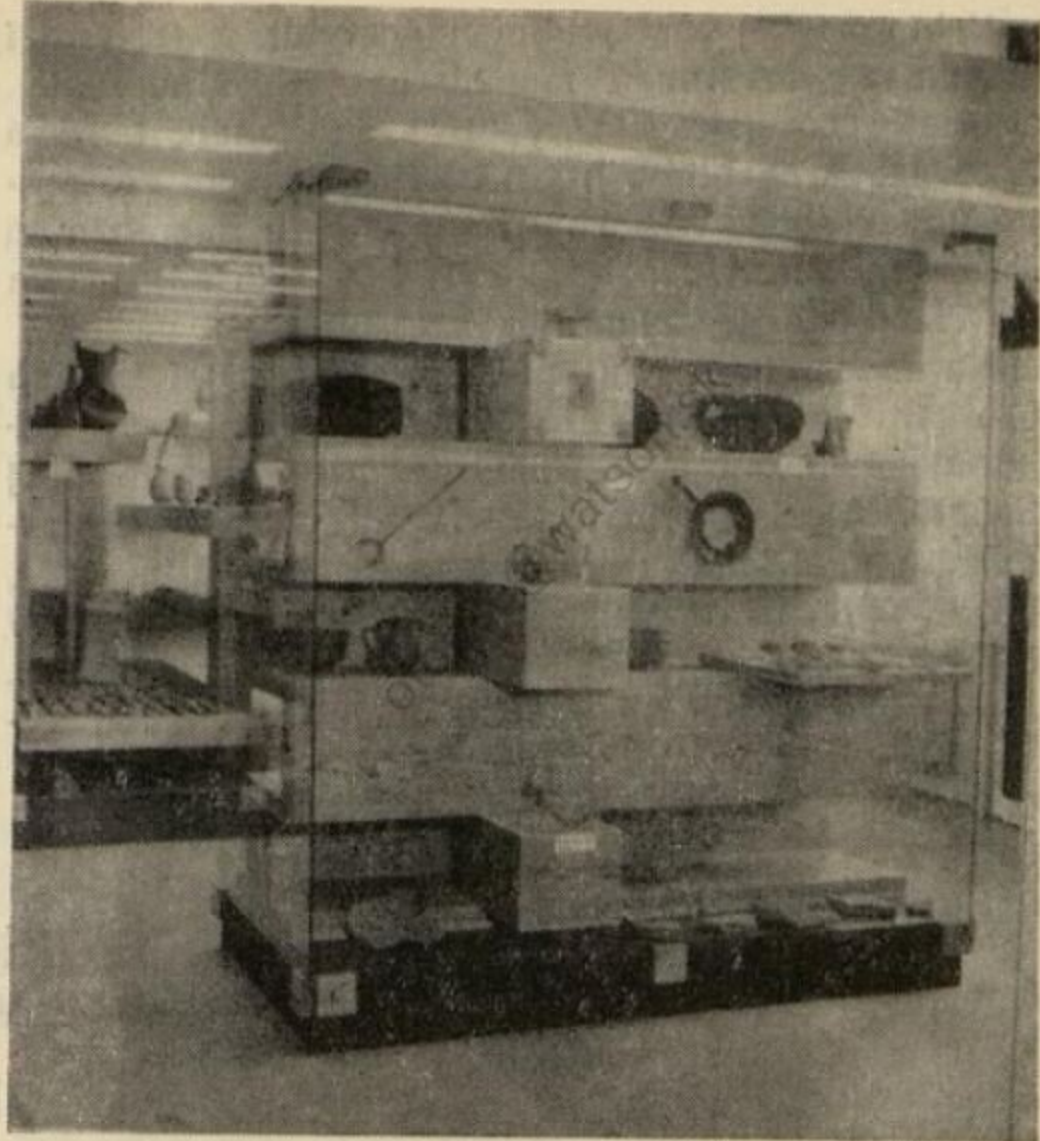
ne na poli národopisu bolo potrebné urýchlene dohnať, čo sa za predchádzajúce roky zameškalo. Podobná situácia bola aj na úseku novších a najnovších dejín. Zásluhou pracovníkov, lepšieho pochopenia zo strany ONV a iných politických a kultúrnych organizácií v Komárne, sa múzeum z roka na rok dostáva na vyššiu úroveň, čoho dokladom je aj nová expozícia archeológie a histórie.

Dnes je v Podunajskom múzeu sprístupnených sedem miestností, hoci niektoré nie sú konečným riešením a dobudovanie expozícií sa bude robiť postupne. Vstupnú časť múzea tvorí výstava obrazov, zapožičaných z Nitrianskej galérie. Výstavy obrazov sa menia každý mesiac. Ďalšia miestnosť je venovaná výstave, usporiadanej k stému výročiu narodenia Franza Lehára, hudobného skladateľa, rodáka z Komárna a bola otvorená už na jar r. 1969. Architektom výstavy je Pavol M. Gábor zo SND v Bratislave. Architektonické riešenie je poznačené scénickým výtvarníctvom, čo danú tému, ktorá hovorí o slávnom skladateľovi operiet, vhodne podčiarkuje. Dominuje tu svetlo a ľahkosť, len škoda, že technická stránka niektorých fotografií je menej kvalitná.

Konečné riešenie uvedených dvoch miestností nastane pravdepodobne v budúcom roku, kedy tu bude inštalovaná expozícia prírody Podunajskej oblasti.

Trefou miestnosťou začína expozícia archeológie a histórie. Scenár novej expozície je stavaný chronologicky. Spracovanie archeologickej časti je dôkladné a podrobné. Podáva jasný obraz o osídlení tejto oblasti v praveku s prihliadnutím na najnovšie archeologické výskumy. Opäť patrí vďaka a uznanie pracovníkom AÚ SAV v Nitre, ktorí sa zúčastňovali na spracovaní scenára a archeologické zbierky múzea doplnili materiálom z výskumov v oblasti Podunajska.

Samostatná miestnosť je venovaná rímsko-provinciálnemu obdobiu na našom území. Okolie Ko-

Archeologická expozícia. Foto: V. Bíró

márna zohralo v tejto dobe dôležitú úlohu a rímska stanica Celemantia bola predmostím vojenského tábora Brigetio. Bohatosť a rôznorodosť materiálu, získaného výskumami, dáva predpoklad pre úspešné zvládnutie danej témy.

Ukážkam avarských, slovanských a staromaďarských nálezov je venovaná menšia prechodná miestnosť, ktorá tvorí vstup k historickej časti expozície.

Spomenula som už pomerný nedostatok materiálu, ktorý má byť základom expozície histórie mesta. Tento by mal však zachycovať aj históriu celej podunajskej oblasti a nadväzovať na archeologickú časť, ktorá celý tento región zachytáva a prezentuje. Práve tento komplexný pohľad historická časť expozície nedáva. Zaoberá sa z veľkej časti dejinami mesta a zanedbáva alebo len vo veľmi malej miere dokumentuje historický vývoj celej podunajskej oblasti. Tiež napr. chýba dôkladnejšie zachytenie dejín komárňanskej pevnosti, ktorá mala v histórii mesta veľmi dôležitý význam. Bolo by tiež potrebné zdôrazniť význam Dunaja pre hospodársky vývoj regiónu. Historická časť expozície končí rokom 1919. Od roku 1849 do roku 1919 zachycuje len niekoľko dôležitých udalostí. Záver tejto časti tvorí ukážka ľudovej izby z Martoviec, ktoré po stránke etnografickej poskytujú najviac možností zberu materiálu.

Technická stránka expozícií je riešená nesporne moderným spôsobom. Textová a obrazová časť je inštalovaná na stenách miestností. Do stredu sú zakomponované veľké sklenené vitríny, v ktorých sú umiestnené trojrozmerné exponáty na rôzne riešených drevených konštrukciách. Tieto inštalačné prvky však potláčajú význam exponátu a sú v niektorých momentoch dominujúce. Je to na škodu hlavne v archeologickej časti, kde napr. jemná krása rímsko-provinciálneho skla úplne zaniká. Rušivým dojmom pre návštevníkov pôsobia aj veľmi viditeľné inventárne čísla napr.: na rímskych sponách, kahancoch a i.

V historickej časti vidím nedostatok v preplnení priestoru (miestnosti menšie ako v archeológii). V snahe čo najlepšie využiť výšku stien, textová a obrazová časť je z hľadiska návštevníka nevhodne umiestnená. Veľké vitríny v strede znemožňujú návštevníkom vytvoriť si celkový prehľad, a tým ho čiastočne dezorientujú.

Napriek niektorým nedostatkom patrí vďaka všetkým pracovníkom, ktorí sa zaslúžili, aby Podunajské múzeum v Komárne prezentovalo svoj bohatý zbierkový materiál. Autorkou scenára archeologickej časti expozície je Priska Ratimorská, ktorej vychádzali v ústrety vedeckí pracovníci AÚ SAV v Nitre dr. Mikuláš Dušek, CSc. a doc. dr. Anton Točík, Dr. Sc. Scenár historickej časti vy-

pracoval bývalý pracovník múzea Arpád Ginzery, prom. fil. (lektoroval dr. Ivan Kamenec). Autorom architektonického návrhu je arch. Schmidt. Inštaláciu realizovalo Výstavníctvo, n. p. Bratislava.

Otvorenie tejto expozície je prvým krokom, ktorý Podunajské múzeum urobilo pre komplexné realizovanie svojich zámerov — sprístupniť verejnosti bohaté zbierkové fondy. Podunajské múzeum v Komárne si vzhľadom na svoje bohaté tradície a dôležitosť zasluhuje všestrannú podporu, aby získalo medzi slovenskými múzeami miesto, ktoré mu právom patrí.

Marta Bartová,
Mestské múzeum Bratislava